

Współczesne problemy opieki i wychowania - opis przedmiotu

Informacje ogólne	
Nazwa przedmiotu	Współczesne problemy opieki i wychowania
Kod przedmiotu	05.0-WP-PEDD-WPO
Wydział	Wydział Nauk Społecznych
Kierunek	Pedagogika
Profil	ogólnoakademicki
Rodzaj studiów	drugiego stopnia z tyt. magistra
Semestr rozpoczęcia	semestr zimowy 2019/2020

Informacje o przedmiocie	
Semestr	3
Liczba punktów ECTS do zdobycia	6
Typ przedmiotu	obowiązkowy
Język nauczania	polski
Sylabus opracował	- dr hab. Grażyna Gajewska, prof. UZ - dr Krzysztof Zajdel

Formy zajęć					
Forma zajęć	Liczba godzin w semestrze (stacjonarne)	Liczba godzin w tygodniu (stacjonarne)	Liczba godzin w semestrze (niestacjonarne)	Liczba godzin w tygodniu (niestacjonarne)	Forma zaliczenia
Wykład	30	2	18	1,2	Egzamin
Ćwiczenia	30	2	18	1,2	Zaliczenie na ocenę

Cel przedmiotu

Poznanie i przeanalizowanie współczesnych teoretycznych, metodycznych i praktycznych problemów opieki i wychowania w Polsce i na Świecie.

Zna i rozumie rolę diagnozy, kontroli i oceniania w pracy dydaktycznej; ocenianie i jego rodzaje: ocenianie bieżące, semestralne i roczne, ocenianie wewnętrzne i zewnętrzne; funkcje oceny. Zna i rozumie miejsce danego przedmiotu lub rodzaju zajęć w ramowych planach nauczania na poszczególnych etapach edukacyjnych. Zna i rozumie kompetencje merytoryczne, dydaktyczne i wychowawcze nauczyciela, w tym potrzebę zawodowego rozwoju, także z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej, oraz dostosowywania sposobu komunikowania się do poziomu rozwoju uczniów i stymulowania aktywności poznawczej uczniów, w tym kreowania sytuacji dydaktycznych; znaczenie autorytetu nauczyciela oraz zasady interakcji ucznia i nauczyciela w toku lekcji; moderowanie interakcji między uczniami; rolę nauczyciela jako popularyzatora wiedzy oraz znaczenie współpracy nauczyciela w procesie dydaktycznym z rodzicami lub opiekunami uczniów, pracownikami szkoły i środowiskiem pozaszkolnym;

Jest gotów do popularyzowania wiedzy wśród uczniów i w środowisku szkolnym oraz pozaszkolnym oraz do rozwijania u uczniów ciekawości, aktywności i samodzielności poznawczej oraz logicznego i krytycznego myślenia oraz budowania systemu wartości i rozwijania postaw etycznych uczniów oraz kształtowania ich kompetencji komunikacyjnych i nawyków kulturalnych.

Potrafi Potrafi identyfikować typowe zadania szkolne z celami kształcenia, w szczególności z wymaganiami ogólnymi podstawy programowej, oraz z kompetencjami kluczowymi; Potrafi przeprowadzić wstępną diagnozę umiejętności ucznia; podejmować skuteczną współpracę w procesie dydaktycznym z rodzicami lub opiekunami uczniów, pracownikami szkoły i środowiskiem pozaszkolnym; Potrafi kreować sytuacje dydaktyczne służące aktywności i rozwojowi zainteresowań uczniów oraz popularyzacji wiedzy.

Wymagania wstępne

Ogólna wiedza z zakresu opieki i wychowania, metodycznych uwarunkowań organizacji i funkcjonowania form (instytucji) opieki i wychowania, ich systemowego integrowania oraz realnej rzeczywistości opiekuńczo-wychowawczej w Polsce.

Zakres tematyczny

Wykłady

Współczesne problemy opieki i wychowania. Wprowadzenie do problematyki z perspektywy polskiej i światowej. Problemy z systemem opieki i wychowania w Polsce. Problemy opieki i wychowania w tworzących się systemach lokalnych a model placówki opiekuńczo-wychowawczej. Współczesne polskie problemy z realizacją kierunków przemian w opiece i wychowaniu ustalonych w Unii Europejskiej. Współczesne światowe problemy opieki i wychowania na przykładzie raportów UNICEF 2005-2013. 4.1.Standardy opiekuńcze w państwach Unii Europejskiej propozycja 2001 r. Alternatywy opieki instytucjonalne 1999 r. Teoria opieki i wychowania. Związki, zależności, współczesne problemy. Środowisko życia dzieci i ich rodzin – jego modernizacja opiekuńczo-wychowawcza (nadawanie wartości edukacyjnych. Ciągłość i zmiana w procesie opieki i wychowania dziecka koniecznością i warunkiem prawidłowego rozwoju). Innowacje w opiece i wychowaniu (wybrane przykłady, współczesne problemy i tendencje). Problemy z pedagogicznym wspomaganiem rodziny i stanem kultury pedagogicznej społeczeństwa, rolą państwa i organizacji pozarządowych w opiece i wychowaniu. Współczesne problemy z profesjonalizacją warsztatu wychowawcy-opiekuna i wypaleniem zawodowym. Współczesne problemy z samodzielnością w procesie opieki i wychowania. Współczesne problemy z adopcją, jako rodzinną opieką zastępczą. Współczesne problemy rodzinnej pieczy zastępczej. Współczesne problemy instytucjonalnej pieczy zastępczej. Współczesne problemy diagnozy w opiece i wychowaniu. Współczesne problemy metodyk pracy opiekuńczo-wychowawczej. Współczesne problemy z efektywnością opieki i wychowania.

Ćwiczenia

Pojęcie oraz cele opieki i wychowania. Przypomnienie istoty oraz celów opieki i wychowania. Swoistości i zależności tych procesów. Podmiotowość w opiece i wychowaniu. Współczesne tendencje zmian w opiece nad dzieckiem i rodziną w Polsce i Europie. Zasady pomocy, najważniejsze problemy: wspieranie rodziny zagrożonej dysfunkcją, rozwój form opieki dziennej w środowisku, promocja rodzinnych form opieki, zmniejszanie się liczby instytucji zastępujących rodzinę, modyfikacje w instytucjach, krótki pobyt poza rodziną, proces reintegracji, indywidualizacja wszelkich przedsięwzięć, profesjonalizacja w opiece i wychowaniu, planowanie stałości opieki, ewaluacja. Trudności związane z wdrażaniem reformy systemu opieki w Polsce. Pomoc dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym. Wsparcie rodziny w zreformowanym systemie opieki, koordynacja działań podmiotów udzielających wsparcia, programy wspierania rodziny w Polsce i w Europie, przykłady dobrej praktyki na świecie: Ośrodki Rodziny, Konferencje Grupy Rodzinnej. Specyficzne problemy organizacji procesu opieki i wychowania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Trudności i bariery w działalności placówek socjalizacyjnych, interwencyjnych. Rola i pozycja wychowawcy. Modyfikacje i innowacje w opiece instytucjonalnej w Polsce i na świecie. Wspieranie samodzielności życiowej w opiece i wychowaniu. Proces dochodzenia do samodzielności życiowej wychowanków placówek opieki zastępczej. Dynamika rozwoju samodzielności dziecka. Rozwijanie samodzielności dziecka w rodzinie w różnych okresach rozwojowych. Problemy rozwoju samodzielności w opiece zastępczej. Trudności w usamodzielnianiu wychowanków i ich ograniczanie (formy i metody pracy w procesie usamodzielniania, indywidualny program usamodzielnienia, grupy usamodzielnień, mieszkania chronione). Opieka następcza – wsparcie po uzyskaniu pełnoletności i opuszczeniu placówki. Problemy rodzicielstwa adopcyjnego i zastępczego w Polsce i na świecie. Kwalifikowanie i przygotowanie kandydatów do rodzicielstwa adopcyjnego i zastępczego, swoiste trudności w funkcjonowaniu rodzin, adopcje dzieci starszych i ze specjalnymi potrzebami, wsparcie udzielane rodzinom, zapobieganie niepowodzeniom adopcyjnym. Społeczność lokalna. Elementy konstytuujące społeczność lokalną, rola więzi społecznej (w tym więzi sąsiedzkiej), sposoby i skutki aktywizacji społeczności lokalnej na rzecz efektywności opiekuńczo-wychowawczej. Działalność organizacji pozarządowych, jako przejaw aktywności społeczności lokalnej. Budowanie lokalnego sytemu opieki nad dzieckiem i rodziną – stan aktualny i nowe perspektywy. Sieci wsparcia społecznego. Pojęcia: wsparcie i oparcie w środowisku, typy i cele wsparcia, podmioty oparcia dla dzieci i dorosłych, „spirala życzliwości” S. Kawuli, znaczenie pierwotnej sieci wsparcia, umiejętności i techniki przydatne w pracy osoby udzielającej wsparcia, grupy wsparcia, jako typowa grupa samopomocowa. Wsparcie rówieśnicze, jako forma samopomocy młodzieży. Istota i rodzaje wsparcia rówieśniczego, ograniczenia i bariery wsparcia rówieśniczego, idea programu „Starszy Brat, Starsza Siostra”. Instytucje publiczne koordynujące opiekę i wychowanie dziecka. Rola Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Ośrodka Adopcyjnego.

Zna i rozumie rolę diagnozy, kontroli i oceniania w pracy dydaktycznej; ocenianie i jego rodzaje: ocenianie bieżące, semestralne i roczne, ocenianie wewnętrzne i zewnętrzne; funkcje oceny. Zna i rozumie miejsce danego przedmiotu lub rodzaju zajęć w ramowych planach nauczania na poszczególnych etapach edukacyjnych. Zna i rozumie kompetencje merytoryczne, dydaktyczne i wychowawcze nauczyciela, w tym potrzebę zawodowego rozwoju, także z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej, oraz dostosowywania sposobu komunikowania się do poziomu rozwoju uczniów i stymulowania aktywności poznawczej uczniów, w tym kreowania sytuacji dydaktycznych; znaczenie autorytetu nauczyciela oraz zasady interakcji ucznia i nauczyciela w toku lekcji; moderowanie interakcji między uczniami; rolę nauczyciela jako popularyzatora wiedzy oraz znaczenie współpracy nauczyciela w procesie dydaktycznym z rodzicami lub opiekunami uczniów, pracownikami szkoły i środowiskiem pozaszkolnym;

Potrafi Potrafi identyfikować typowe zadania szkolne z celami kształcenia, w szczególności z wymaganiami ogólnymi podstawy programowej, oraz z kompetencjami kluczowymi; Potrafi przeprowadzić wstępną diagnozę umiejętności ucznia; podejmować skuteczną współpracę w procesie dydaktycznym z rodzicami lub opiekunami uczniów, pracownikami szkoły i środowiskiem pozaszkolnym; Potrafi kreować sytuacje dydaktyczne służące aktywności i rozwojowi zainteresowań uczniów oraz popularyzacji wiedzy;

Jest gotów do popularyzowania wiedzy wśród uczniów i w środowisku szkolnym oraz pozaszkolnym oraz do rozwijania u uczniów ciekawości, aktywności i samodzielności poznawczej oraz logicznego i krytycznego myślenia oraz budowania systemu wartości i rozwijania postaw etycznych uczniów oraz kształtowania ich kompetencji komunikacyjnych i nawyków kulturalnych.

Metody kształcenia

Wykłady – wykład konwersatoryjny połączony z prezentacją multimedialną.

Ćwiczenia – praca w grupach, możliwa realizacja projektu opisowo-modyfikującego rzeczywistość opiekuńczo-wychowawczą z zastosowaniem wiedzy ogólnej z zakresu współczesnych problemów opieki i wychowania w Polsce wynikających z porównań z innymi, wybranymi krajami na świecie (forma do wyboru z uwzględnieniem potrzeb studenta: pisemna lub/i z prezentacją medialną i dyskusją przed grupą. Dyskusja, burza mózgów.

Efekty uczenia się i metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się

Opis efektu	Symbole efektów Metody weryfikacji	Forma zajęć
-------------	------------------------------------	-------------

Opis efektu	Symbole efektów	Metody weryfikacji	Forma zajęć
Ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę z pedagogiki opiekuńczej oraz pedagogiki ogólnej, obejmującą terminologię, teorię i metodykę i zna specyfikę środowisk wychowawczych i opiekuńczych. Zna i rozumie miejsce danego przedmiotu lub rodzaju zajęć w ramowych planach nauczania na poszczególnych etapach edukacyjnych.	• K_W07	• Bieżące wypowiedzi na zajęciach • Odpowiedzi na kolokwiałch: połówkowym i końcowym z ćwiczeń • Odpowiedzi w teście egzaminacyjnym na adekwatne pytania • otwarte	• Wykład • Ćwiczenia
Ma uporządkowaną wiedzę o strukturze i funkcjach systemu oświatowo-wychowawczego oraz pomocy społecznej w zakresie placówek / form pracy opiekuńczo-wychowawczych, zna najważniejsze, współczesne problemy w wybranych systemach innych krajów. Zna i rozumie rolę diagnozy, kontroli i oceniania w pracy dydaktycznej; ocenianie i jego rodzaje: ocenianie bieżące, semestralne i roczne, ocenianie wewnętrzne i zewnętrzne; funkcje oceny.	• K_W14	• Bieżące wypowiedzi na zajęciach • Odpowiedzi na kolokwiałch: połówkowym i końcowym z ćwiczeń. • Odpowiedzi w teście egzaminacyjnym na adekwatne pytania	• Wykład • Ćwiczenia
wykorzystywać i integrować wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki oraz powiązanych z nią dyscyplin w celu analizy złożonych problemów edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych, kulturalnych, pomocowych i terapeutycznych, a także diagnozowania i projektowania działań praktycznych. Potrafi przeprowadzić wstępną diagnozę umiejętności ucznia; podejmować skuteczną współpracę w procesie dydaktycznym z rodzicami lub opiekunami uczniów, pracownikami szkoły i środowiskiem pozaszkolnym;	• K_U01	• aktywność w trakcie zajęć • Wypowiedzi ustne i pisemne udzielane na ćwiczeniach • Odpowiedzi w teście egzaminacyjnym na adekwatne pytania	• Wykład • Ćwiczenia
Ma pogłębioną świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności z obszaru opiekuńczo-wychowawczego oraz rozumie potrzebę ciągłego rozwoju osobistego i zawodowego. Jest gotów do popularyzowania wiedzy wśród uczniów i w środowisku szkolnym oraz pozaszkolnym oraz do rozwijania u uczniów ciekawości, aktywności i samodzielności poznawczej oraz logicznego i krytycznego myślenia.	• K_K01	• aktywność w trakcie zajęć • Wypowiedzi ustne i pisemne udzielane na ćwiczeniach • Odpowiedzi w teście egzaminacyjnym na adekwatne pytania	• Wykład • Ćwiczenia
prezentować własne pomysły, wątpliwości i sugestie, popierać je rozbudowaną argumentacją w kontekście wybranych perspektyw teoretycznych, poglądów różnych autorów, kierując się przy tym zasadami etycznymi. Potrafi identyfikować typowe zadania szkolne z celami kształcenia, w szczególności z wymaganiami ogólnymi podstawy programowej, oraz z kompetencjami kluczowymi;	• K_U02	• aktywność w trakcie zajęć • Wypowiedzi ustne i pisemne udzielane na ćwiczeniach i wykładach. • Odpowiedzi w teście egzaminacyjnym na adekwatne pytania • otwarte	• Wykład • Ćwiczenia
Ma pogłębioną wiedzę z zakresu studiowanej specjalności. Zna i rozumie kompetencje merytoryczne, dydaktyczne i wychowawcze nauczyciela, w tym potrzebę zawodowego rozwoju, także z wykorzystaniem technologii informacyjnokomunikacyjnej, oraz dostosowywania sposobu komunikowania się do poziomu rozwoju uczniów i stymulowania aktywności poznawczej uczniów, w tym kreowania sytuacji dydaktycznych; znaczenie autorytetu nauczyciela oraz zasady interakcji ucznia i nauczyciela w toku lekcji; moderowanie interakcji między uczniami; rolę nauczyciela jako popularyzatora wiedzy oraz znaczenie współpracy nauczyciela w procesie dydaktycznym z rodzicami lub opiekunami uczniów, pracownikami szkoły i środowiskiem pozaszkolnym;	• K_W06	• dyskusja • Wypowiedzi ustne i pisemne udzielane na ćwiczeniach i wykładach. • Odpowiedzi w teście egzaminacyjnym na adekwatne pytania • otwarte.	• Wykład • Ćwiczenia

Opis efektu	Symbole efektów	Metody weryfikacji	Forma zajęć	
poprawnie posługiwać się językiem polskim i poprawnie oraz adekwatnie do wieku uczniów posługiwać się terminologią przedmiotu. Potrafi kreować sytuacje dydaktyczne służące aktywności i rozwojowi zainteresowań uczniów oraz popularyzacji wiedzy;		• K_U20	• aktywność w trakcie zajęć • Wypowiedzi ustne i pisemne udzielane na ćwiczeniach i wykładach. Odpowiedzi w teście egzaminacyjnym na adekwatne pytania otwarte.	• Wykład • Ćwiczenia
Jest gotów do rozpoznawania specyfiki środowiska lokalnego i podejmowania współpracy na rzecz dobra uczniów i tego środowiska, a także do budowania systemu wartości i rozwijania postaw etycznych uczniów oraz kształtowania ich kompetencji komunikacyjnych i nawyków kulturalnych.		• K_K08	• aktywność w trakcie zajęć • Wypowiedzi ustne i pisemne udzielane na ćwiczeniach i wykładach. Odpowiedzi w teście egzaminacyjnym na adekwatne pytania otwarte.	• Wykład • Ćwiczenia

Warunki zaliczenia

Wykłady

Zaliczeniem wykładu jest aktywne uczestnictwo w zajęciach oraz egzamin pisemny z treści ćwiczeń i wykładów. Egzamin jest pracą pisemną, z progami punktowymi. Warunkiem oceny pozytywnej jest uzyskanie 50% pozytywnych odpowiedzi.

Ćwiczenia

Zaliczenie ćwiczeń odbywa się na podstawie oceny poziomu aktywnego i merytorycznego uczestnictwa w zajęciach (20% oceny), oceny z kolokwium połówkowego i końcowego (80%). Kolokwia są pracami pisemnymi. Ocenę pozytywną z kolokwium, z progami punktowymi, stanowi 50% pozytywnych odpowiedzi.

Ocena końcowa

Ocena ostateczna jest oceną z egzaminu.

Literatura podstawowa

- Brągiel J., Badora S. (red.). *Formy opieki, wychowania i wsparcia w zreformowanym systemie pomocy społecznej*, Opole 2005.
- Dąbrowski Z., *Pedagogika opiekuńcza w zarysie*, cz. 1-2, Olsztyn 2006.
- Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*. Komunikat Komisji Europejskiej, Bruksela, 3.3.2010, dostęp: 15.03.2019: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/LSU/?uri=CELEX:52010DC2020>; http://ec.europa.eu/europe2020/index_pl.htm
- Gajewska G. (2019). Współczesne tendencje, wyzwania i problemy w opiece i wychowaniu. Teoria, metodyka i praktyka w opinii studentów. W druku.
- Gajewska G., *Edukacja środowiskowa w przestrzeni życiowej dzieci i młodzieży*, Toruń 2002.
- Gajewska G., *Pedagogika opiekuńcza: elementy metodyki*, Zielona Góra 2009.
- Gajewska G., *Wsparcie dziecka w rozwoju: konteksty opieki i edukacji*, Zielona Góra 2009.
- Kelm A., *Węzłowe problemy pedagogiki opiekuńczej*, Warszawa 2000.
- Kozdrowicz E., red., *Adopcyjne rodzicielstwo: dylematy, nadzieje, wyzwania*, Warszawa 2013.
- Łobocki M., *Teoria wychowania w zarysie*, Kraków 2004.
- Muszyńska, E. (2012). Miejsce opieki we współczesnej pedagogice. *Rocznik Lubuski*, 38(2), 91-104.
- Skrzyński, D. (2017). Świetlica szkolna. Zmiany w nowym systemie oświaty, zasady organizacji, najczęstsze błędy. Wydawnictwo Wiedza i Praktyka.
- Stelmaszuk Z.W., red., *Współczesne kierunki w opiece nad dzieckiem*, Warszawa 1999.
- Stelmaszuk Z.W., red., *Zmiany w systemie opieki nad dziećmi i młodzieżą: perspektywa europejska*, Katowice 2001.
- Zajdel K., *Znaczenie oceniania w przebiegu życia*, Zielona Góra 2015.
- Analiza stron internetowych, np.: www.unicef.pl (raporty o opiece na świecie), strony ukazujące innowacje w opiece i wychowaniu na świecie i w środowiskach lokalnych, ekspertyzy Rady Europy dotyczące spraw opieki i wychowania dzieci.
- Aktualne przepisy prawa regulujące funkcjonowanie systemu opieki i wychowania w Polsce i wybrane w Europie: ustawy, rozporządzenia.

Każdorazowo uaktualniana, ustalana i przekazywana przez prowadzącego zajęcia.

Literatura uzupełniająca

- Aktualności Rzecznika Praw Dziecka* (2018). Oficjalna strona internetowa. Pobrano 4.09.2018, z: <http://brpd.gov.pl/rok-2015>.
- Czasopismo: „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” – numery z ostatnich pięciu lat.
- Badora S., *Dlaczego warto oddać głos przeciw pojęciu sieroctwo*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 2014, 2.
- Fengler J., *Pomaganie męczy: wypalenie w pracy zawodowej*, Gdańsk 2001.

5. Gajewska G., Teoretyczne podstawy działalności opiekuńczo-wychowawczej, czyli o meandrach naukowych opracowanych w Polsce koncepcji oraz ich umiędzynarodawiania i rozwoju w rozstrzygnięciu odpowiedzi na pytanie: Czy opieka i wsparcie mogą być zadaniem całonocnym? W: Opieka i wsparcie jako zadanie całonocne : Studia z pedagogiki opiekuńczej / pod red. Czesława Kustry, Małgorzaty Fopki-Kowalczyk i Agnieszki Bandury . Toruń 2017
6. Gajewska G., *Transmisja domu w pieczy zastępczej*. "Problemy Opiekuńczo - Wychowawcze" 2016, nr 10.
7. Gajewska G., *Rodzinną opieką zastępczą: z perspektywy województwa lubuskiego*, Zielona Góra 2009.
8. Gajewska G., *Wybrane elementy ogólnej metodyki współpracy wychowawców, pedagogów, opiekunów z rodziną*, [w:] *Współpraca z rodzinami: wskazówki, programy, scenariusze spotkań*, red. G. Gajewska, J. Gajewska, T. I., Zielona Góra 2012.
9. Gajewska G., *Mity na temat rodzin zastępczych*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 2008, 8.
10. Gajewska G., Doliński A., *Teoretyczno-metodyczne aspekty warsztatu pracy pedagoga: scenariusze zajęć wychowawczych*, T.I oraz kolejne tomy serii, 2007.
11. Gnitecki J., *Wprowadzenie do pedagogiki ogólnej*, Poznań 2007.
12. Gorczowska J., *Współpraca wielodyscyplinarna jako kluczowy element w pracy z dzieckiem i rodziną – model brytyjski*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 2013, 6.
13. Gruca – Miąsik, U. (2018). Rozumowanie moralne - osoba, rozwój, wychowanie. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, ISBN 978-83-7996-574-8.
14. Harewska, N. (2016). Szanse i bariery w profesjonalizacji opiekunów zastępczych. *Problemy Opiekuńczo – Wychowawcze*, 5, 17-24.
15. Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2017 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dz. U. z 2018r. poz. 998, z późn. zm.). Dostęp: 5.02.2019: <https://www.gov.pl/web/rodzina/informacja-rady-ministrow2017>.
16. Kolankiewicz, M. (2019). Efekty zmian w systemie pieczy zastępczej w latach 2012-2017. *Polityka Społeczna*, 46, 2(539), 12-18.
17. Kwak A., red., *Z opieki zastępczej w dorosłe życie: założenia a rzeczywistość*, Warszawa 2006.
18. Marzec – Holka K. (2012), *Powroty dzieci z rodzin zastępczych do placówek opiekuńczo – wychowawczych*. Bydgoszcz.
19. Nowakowska, E. (2018). Wybrane aspekty systemu opieki zastępczej w Niemczech. *Problemy Opiekuńczo – Wychowawcze*, 572 (7): 35-43; DOI: 10.5604/01.3001.0012.4715.
20. Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2017/ 18. GUS. 30.11.2018. Dostęp: 11.04.2019: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/oswiata-i-wychowanie-w-roku-szkolnym-20172018,1,13.html>.
21. Przeperski J. (2015). *Konferencja Grupy Rodzinnej w teorii i praktyce pracy socjalnej z rodziną*. Toruń: Wyd. Edukacyjne „Akapit”.
22. Pyżalski, J., Plichta, P. (2007). *Kwestionariusz obciążeń zawodowych pedagoga (KOZP)*. Podręcznik. Łódź.
23. Raport NIK z 4.04.2017r. W sprawie działania powiatów na rzecz tworzenia i wsparcia rodzin zastępczych. data dostępu: 11.09.2017: <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-dzialaniach-powiatow-na-rzecz-tworzenia-i-nbsp-wsparcia-rodzin-zastepczych.html>
24. Raport NIK: Informacja o wynikach kontroli Funkcjonowanie świetlic szkolnych. Nr ewid. 40/2017/P/16/092/LSZ data 13.09.2017: <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-funkcjonowaniu-swietlic-szkolnych.html>
25. Raciąg-Markowska M., red., *Pomoc dzieciom i rodzinie w środowisku lokalnym: debata o nowym systemie*, Warszawa 2005.
26. Raciąg M. (2017). *Zinstrumentalizowane rodzicielstwo. Rodziny zastępcze – między usługą a odruchem serca. Perspektywa socjologiczna*. Wydawnictwo Edukacyjne AKAPIT, Toruń.
27. Rurka A., *Rola stowarzyszeń i organizacji pozarządowych w realizacji polityki społecznej we Francji*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 2009, 10.
28. Rurka A., Hardy G., Defays Ch. (2013). *Proszę nie pomagaj mi! Paradoks pomocy narzuconej*. Warszawa: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich.
29. Śliwerski B., *Pedagogika*, T. I-III, Gdańsk 2006.

Literatura każdorazowo ustalana przez prowadzącego.

Uwagi

Zmodyfikowane przez dr hab. Grażyna Gajewska, prof. UZ (ostatnia modyfikacja: 09-11-2019 11:11)

Wygenerowano automatycznie z systemu SylabUZ